



Az Év Vadvirága választáshoz 2021

A 2021-es Év Vadvirága kezdeményezés keretében a mezőgazdasági területek, kiemelten a szántók kiterjedésének és használatának biológiai sokféleségre (biodiverzitásra) gyakorolt hatásaira hívjuk fel a figyelmet.

Ezért a 2021-es Év Vadvirága szavazásra, mely 2021 január 6-ig tartott, három olyan növényfaj közül, amelyek szántókhoz, mezőgazdasági területekhez, vagy azokkal szomszédos élőhelyekhez kötődnek.

Ahogy világszinten, úgy hazánkban is a természetes területek egyre jobban zsugorodnak, mivel az emberi tevékenységek (például az élelmiszernövény termelés) egyre nagyobb teret követelnek maguknak. A természetes élőhelyek mellett az egyre intenzívebbé váló mezőgazdasági termelésnek és a hagyományos, extenzív művelési szerkezet visszaszorulásának köszönhetően az agrár területeken is egyre több problémával kell szembenéznünk. Ezek közé tartozik az agrobiodiverzitás csökkenése és a mezőgazdasági területekhez kötődő állat és növényfajok visszaszorulása. A mezőgazdasági területekhez kötődő madárfajok állományában bekövetkezett változások, amely a Farmland Bird Index alapján az ezredforduló óta közel 30%-os csökkenés mutat, jól ismertek, de sokkal kevesebb szó esik az egyéb állatcsoportokról és a növényfajokról.

A szántók gyomfajai, mezsgyéje és vizes élőhelyfoltjai egyaránt fontos szerepet kapnak az agrártájak élővilágának megőrzésében, ezért 2021-ben az Év Vadvirága ezek közül került ki.

Miért aktuális, hogy most helyezzük reflektorfénybe a szántók élővilágát, vadvirágait? Mert éppen most zajlik az Európai Unión belüli tagországok Közös Agrárpolitikájának (KAP) (partneri viszonyt teremt a mezőgazdaság és a társadalom, valamint Európa és az európai gazdálkodók között) a következő pénzügyi ciklus támogatásait meghatározó uniós és hazai szintű tervezése. A mezőgazdasági területek, ezen belül is a szántók művelési gyakorlata alapvetően meghatározza az ilyen területeken és közvetlen környezetükben (szegélyzónák, mezsgyék, mezővédő erdősávok) élő fajok hosszú távú túlélését. A KAP tervezésen keresztül nagyobb léptékben lehet hatást gyakorolni a mezőgazdasági művelési gyakorlatra, amely meghatározó jelentőségű az elkövetkező időszakra.

A mezőgazdasági területek természetes gyomflórája az élőhelytípusok közül az egyik leginkább veszélyeztetett napjainkban. Na de miért probléma a gyomfajok visszaszorulása, amikor a gazdálkodók pont ezek ellen küzdenek? A diverz gyomnövényzethez fajgazdag állatvilág is kapcsolódott, egy jól működő ökológia rendszert alkotva. Ennek felszámolása magával hozta többek között az intenzíven terjedő gyomnövények és növényevő kártevők gyors térhódítását, a beporzók visszaszorulását. A gyomnövényekre nem mindig tekintettünk irtandó gazként, egykor takarmányként, gyógynövényként és festőnövényként is hasznosítottuk őket.

Számos, szántószegélyhez kötődő gyomfaj nagymértékben visszaszorult vagy eltűnt az országból. A fokozódó vegyszerhasználat nemcsak a szántóföldi (szegetális) fajokat tűntette el, hanem a szomszédos mezsgyék növényzetére is káros hatással volt. Sokszor ezeket az élőhelyeket a szántóterületek növelése érdekében beszántják, vagy művelőeszközökkel ezeken fordulnak meg, rakodó területnek, deponáló területnek használják, ami a növények elpusztulását vagy a szegélyvegetáció degradációját okozza. A nagytáblás szántóföldek elterjedésével és a mezsgyék felszámolásával a táj mozaikossága is csökken, ami valamennyi, ezekhez az élőhelyekhez kötődő fajra kedvezőtlen hatást fejt ki.

A szántóföldek szegélyében meghagyott vadvirágos területek, és a nagy, egybefüggő szántóterületek között megőrzött vagy kialakított virágos mezsgyék egyben segítik az élelmiszer növényeink (pl.: burgonya, retek, paradicsom, uborka, paprika) beporzását is.

A mély fekvésű területeken kialakuló vízállások, belvizes foltok számos iszapnövénynek adnak otthon. Ez az iszapvegetáció közösségi szempontból is kiemelt védelmet élvez, az Európai Unió élőhelyvédelmi irányelve által védett élőhelytípusként. A mélyfekvésű területek művelésbe vonása érdekében a vizek erőltetett elvezetése megszünteti ezeket a mikroélőhelyeket. A környező területekről érkező vegyszerek és szerves anyag terhelés miatt ezek a foltok fajokban elszegényednek, és a tág tűrőképességű gyomok veszik át az uralkodó szerepet.